

Komplicerade frågor kräver samtal inte strid

Varje försök att lindra narkotikans skadeverkningar är inte en del av ett legaliseringsprojekt. Men varje tillfällig hjälp är tyvärr inte heller ett steg mot ett bättre samhälle, skriver Carin Flemström.

Maria Wallins [artikel](#) om den infekterade narkotikadebatten väcker såväl minnen som tankar. Jag har själv tillhört de verkligt narkotikarestriktiva, ja är det fortfarande men med viss uppmjukning. Bl a har jag påverkats av det som [Claudette Skilving](#) tar upp här på Panterbloggen, att sprututbytesprogram förhindrar spridning av hepatit C, en livslång sjukdom som är oerhört krävande såväl ekonomiskt som personligt att bota.

Varför har jag intagit en så restriktiv hållning? Varför har jag varit så oförsonlig mot allt vad "harm reduction" heter och också ramlat in i en moraliserande hållning?

Minnesbilderna är många. Som ung socionomstuderande på 60-talet besökte jag de ockuperade hus i Köpenhamn och de "frihetliga" sommarläger som var föregångare till Christiania och som anordnades av drogliberala vänstermänniskor. Jag förfärades, chockerades. Här kommer jag som naiv Härnösandsflicka rakt in i något som tycktes mig vara helvetet på jorden. Grågröna utslagna tonåringar låg avsvimmade, medvetslösa runt om och det som liknade de opiumhålur jag läst om från det förkommunistiska Kina. När jag reagerade kördes jag ut och hånades som borglig agent.

Ungefär samtidigt demonstrerade goda vänner mot någon form av världsbankskonferens i Köpenhamn. De blev brutalt misshandlade av polisen och burades in i verkliga fängelsehålur. Jag var över och letade efter dem hos myndigheterna. Det blev väldigt tydligt för mig att det vänliga Danmark hade två ansikten. Det

var helt okej att barn drogade sig till döds men protesterar du mot kapitalismen så behandlas du hårt.

På besök i London och Amsterdam 1975 som svensk deltagare i en FN-grupp med uppdrag att ge synpunkter på narkotikapolitiken i världen. På en av Londons 12 kliniker för sprututdelning (och även viss medicinering) kom en till synes gammal kvinna mot mig och strök mig över håret. Själv var hon tandlös, oerhört smutsig och hennes hår hade inte tvättats på mycket länge. "Har ni så gamla missbrukare", frågade jag sjukvårdspersonalen. "Borde hon inte få äldrevård?" "Hon är inte äldre än du", svarade de. "Men får hon ingen behandling" undrade jag. "Vi gör vad vi kan, de får rena sprutor hos oss". Under besöket fick jag också veta att befolkningen i det fattiga området som kliniken låg i kastat sten på personalen. Fördomar, kallade personalen det, politisk medvetenhet kallade jag det.

I Amsterdam, åter dessa upprop om friheten att använda droger, friheten att prostituera sig. Tomma oförstående ögon då jag frågade om rätten till bostäder, vuxenutbildning – vad har det med narkotikafrågor att göra?

Samtidigt blev jag åter vittne till polisvåld mot en politisk demonstration.

Många år senare på en nordisk konferens om HIV-bekämpning bland unga. Danskarna och norrmännen beskyllde oss svenskar för att vara fascister som inte stod upp för rätten för unga att välja missbruket som livsstil. I Köpenhamn fanns då bara en avgiftningsplats för unga och varje år försvann ungefär 10 ungdomar på gatorna kring Istedgate – ja försvann i ordets rätta bemärkelse. Men tvångsvård var ändå fascism i deras ögon.

Narkotikakonferens på 90-talet i Hamburg. Åter kallades vi svenskar för fascister. Men det vände, vi visade en film från Hassela Gotland där publiken speciellt fäste sig vid skildringen av en romsk flicka som tog studenten under tiden på kollektivet. Äntligen förstod de vad vi menade med

behandling. Behandling utifrån solidaritet och tro på en framtid för var och en. Äntligen förstod de att vi tyckte det var okej att föräldrar vände sig till polisen, för svensk polis hjälpte till att få det missbrukande barnet i behandling. Inte som i Tyskland där polisen kunde gå in med vattenkanoner i drogkvarteren och förnedra missbrukarna.

Som föredragshållare på en internationell poliskonferens i Oslo satt jag en morgon och diskuterade med en polischef från Kalifornien. Han berättade att de var tvungna att använda pansarvagnar när de skulle in i vissa fattigområden, att de hade problem med drogmaffian som bekostade universitetsutbildningar till jurister m m för de smartaste av slumungdomarna och att de därmed hade svårt att hantera de rättsliga processerna. Naiv skandinav så frågade jag varför samhället inte bekostar det. Han tittade på mig och frågade om jag var kommunist och jag förstod att jag i hans ögon var värre än maffian.

Jag kan gott säga att jag under många år från djupet av mitt inre hatat motståndare av den restriktiva narkotikapolitiken för jag har ansett att de gått högerkrafternas ärenden. Jag har sett dem som förespråkare för en ideologi där vi inte ska bry oss om att vissa människors liv förstörs, att vi bara ska se till att gatorna hålls rena och skatterna låga.

Under de senaste 20 åren har jag i mindre utsträckning ägnat mig åt missbruksfrågorna utan istället arbetat med arbetsmarknadsfrågor, integration och socialtjänst i bredare bemärkelse.

När jag nu blickar ut över det socialpolitiska landskapet så ser det annorlunda ut än tidigare. Vi har inte ett solidariskt samhälle, vi erbjuder alltför sällan en väg ut ur missbruk, förnedring och fattigdom. Jag kan inte längre säga till en förtvivlad förälder – ditt barn kommer att erbjudas stöd under lång tid och om så krävs till höga kostnader. Nej tvärtom, nu är det snabba åtgärder, som nästan helt bygger på att den enskilde ska vara högt motiverad och gärna ha en god egen försörjning.

Vi är där övriga Europa var för 20 – 30 år sedan. Möjligheterna att erbjuda verklig behandling och framtidshopp är bortsparade. Nu återstår nästan bara det restriktiva, det polisiära. Det är något vi måste förhålla oss till och även om vi trots den politiskt förvirrade situationen ändå hoppas på någon slags rödgrön solidaritetspolitik så måste vi inse att i trängseln av återställarbehov när det gäller a-kassa, sjukförsäkring, pensioner, järnvägar, bostäder, stöd till kvinnojourer m m, så händer ingenting snabbt när det gäller missbruksvården

Det är skillnad på en drogliberal politik och att försöka lindra skadeverkningar. Det har jag börjat förstå.

Att lindra nöd, att minska skadeverkningar står inte emot att vi vill ha samhällsförändringar.

Just det här antingen-eller-resonemanget gör sig gällande inte bara på missbruksområdet utan också på andra, inte minst när det gäller tiggarna. Men när blev det en motsättning mellan att hjälpa för stunden och förändringar av samhället?

Det är inte bara inhumant med antingen – eller-resonemang. Det är också intellektuellt förödande och får oss till att bli något slags tanke-robotar. Det handlar inte om att bara ge rena sprutor utan också om att ge vård och behandling. Inte om att bara ge några slantar utan också en chans till ett värdigt liv – här och i Rumänien. Det lilla har ett samband med det stora.

Så Maria, även i fortsättningen kommer diskussionen att finnas där. När förvärrar vi skadorna när vi hjälper för stunden? När är det i stället ett steg till en bättre tillvaro? Varje försök att lindra skadeverkningarna är inte en del av ett legaliseringsprojekt men varje tillfällig hjälp är tyvärr inte heller ett steg mot ett bättre samhälle.

Komplicerade frågor kräver att man lyssnar och pratar med varandra innan man manar till strid.

Carin Flemström

Läs vidare: [Infekterad debatt om narkotika](#), krönika i Rus &

Samfunn december 2014, Maria Wallin.

[Våga diskutera missbrukarvården](#) av Claudette Skilving.

Tillägg av redaktionen 2017-06-28:

Sedan texten skrevs har det kommit en behandling som botar hepatitis c. Läs [mer här.](#)